

Resumé

Disertační práce Michala Pehra se zabývá českými politickými stranami v letech 1945–1946. Autor se v této práci věnuje popisu jejich obnovy a činnosti v ČSR po skončení druhé světové války do květnových parlamentních voleb v roce 1946. V osmi kapitolách popisuje jednotlivé aspekty jejich činnosti ve sledovaném období. V této době vzniknul v Československu nový politický systém, který bývá označen jako systém Národní fronty, lidové demokracie nebo také poválečné demokracie. Jeho cílem bylo odstranit nedostatky předválečné demokracie, zajistit mír a vybudovat nový a lepší stát. Lidé chtěli tohoto cíle dosáhnout prostřednictvím širokých reforem a to jak v oblasti hospodářské a sociální, tak v oblasti politické. V poválečné době jsme proto svědky rozsáhlého znárodnění, odsunu Němců, potrestání kolaborantů, ale i omezení počtu politických stran a svobodného života. Takto budovaný stát měl zajistit lepší postavení všem, a proto bývá označován jako lidově demokratický, kdy se tímto slovním spojením chtělo říct, že lidé dostávají více svobody, práv ale i lepšího sociálního postavení.

Nový systém měl však také mnohé nedostatky. Například všude narůstala prudkým tempem byrokracie a korupce. Poválečné Československo se vyznačovalo rovněž snahou komunistů převzít moc zcela do vlastních rukou. Tato doba byla časem soubojů mezi demokraty a komunisty o podobu nového státu.

Je pochopitelné, že za této situace hrály politické strany rozhodující úlohu. Ne náhodou se poválečný politický systém označuje za systém Národní fronty. Tehdejší strany tvořily tzv. Národní frontu, což bylo uskupení stran, které se v dobovém pojetí nejvíce zasloužily o odboj a znovuoobnovení ČSR. Jejimi členy byly čtyři české strany (komunisté, sociální demokraté, národní socialisté a lidovci) a dvě, později čtyři slovenské strany (slovenští komunisté, demokraté, strana práce a slobody). Žádné jiné politické strany nebyly povoleny. Opozice formálně neexistovala. Národní fronta tak v praxi rozhodovala o všem podstatném, a v ní rozhodovaly politické strany. Teoreticky se to mělo dít na základě dohody všech zúčastněných stran, přičemž každá ze stran měla mít stejný vliv. Praxe však byla jiná a především se ukazoval silicí vliv komunistů.

Ve své práci dochází autor k několika zajímavým postřehům, které se dají shrnout do několika vět. Především se na příkladu politických stran ukázal klasický rozpor mezi teorií a praxí. Ideály byly vedeny dobrými úmysly, praxe však byla naprosto odlišná. Strany nezměnily svoje chování a i nadále usilovaly především o moc. Zároveň ve svém chování nezměnily nic z toho, co deklarovaly. Jedině z hlediska vývoje politických stran tu dochází k

zajímavému posunu. Politické strany se proměňují. Strany v Československu už nejsou stavovské, ale strany typu catch-all party. Vedle toho je tato doba z hlediska dějin politického stranictví zajímavá ještě ze dvou důvodů. Za prvé je to poprvé v novodobých českých dějinách, kdy se politické strany obnovovaly od základu a za druhé politické strany Národní fronty tu poprvé rozhodují o tom, která politická strana bude povolena a která bude zakázaná. Tyto a řadu dalších poznatků můžete nalézt v disertační práci Michala Pehra.